Pravna pomoć

Hrvatska

1 Koji su troškovi povezani sa sudskim postupcima i tko ih obično mora snositi?

Zakon o parničnom postupku u članku 151. određuje da parnične troškove čine izdaci učinjeni u tijeku ili u povodu postupka. U te troškove spadaju primjerice izdaci za izvođenje dokaza, sudske pristojbe, izdaci za oglase, za dnevnice i putne troškove sudaca i zapisničara, za putne troškove stranaka u vezi s njihovim dolaskom na sud i slično. Parnični troškovi također obuhvaćaju i nagradu za rad odvjetnika i drugih osoba kojima zakon priznaje pravo na nagradu. U skladu s člankom 152. Zakona o parničnom postupku svaka stranka prethodno sama podmiruje troškove koje je uzrokovala svojim radnjama. Kad stranka predloži izvođenje dokaza, dužna je po nalogu suda unaprijed položiti iznos potreban za podmirenje troškova koji će nastati u povodu izvođenja dokaza. Za odluku o konačnom snošenju troškova parničnog postupka temeljno načelo je kriterij uspjeha u parnici. Tako se u članku 154. stavku 1. Zakona o parničnom postupku propisuje da je stranka koja u cijelosti izgubi parnicu dužna protivnoj stranci i njezinu umješaču naknaditi troškove izazvane vođenjem postupka. Umješač na strani stranke koja je izgubila parnicu dužan je naknaditi troškove koje je uzrokovao svojim radnjama. Ako su stranke djelomično uspjele u parnici sud će, u skladu s člankom 154. stavkom 2. Zakona o parničnom postupku, o naknadi troškova odlučiti na temelju omjera uspjeha u parnici u odnosu na konačno postavljeni tužbeni zahtjev. Posebna se pravila primjenjuju u slučajevima kada parnični troškovi nastanu krivnjom jedne od stranaka ili slučajem koji joj se dogodio, kada se donosi presuda temeljem priznanja, kada je tužitelj povukao tužbu ili se odrekao tužbenog zahtjeva, kada je parnica završena sudskom nagodbom i kada u parnici sudjeluju suparničari (članci 156.-161. Zakona o parničnom postupku).

2 Što je točno pravna pomoć?

U smislu Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći svrha pravne pomoći je ostvarenje jednakosti svih pred zakonom, osiguranje građanima Republike Hrvatske i drugim osobama u skladu s odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći djelotvornog ostvarenja pravne zaštite te pristupa sudu i drugim javnopravnim tijelima pod jednakim uvjetima.

Pravna pomoć se ostvaruje kao primarna ili sekundarna pravna pomoć.

Primarna pravna pomoć obuhvaća:

- opću pravnu informaciju
- pravni savjet
- sastavljanje podnesaka pred javnopravnim tijelima, Europskim sudom za ljudska prava i međunarodnim organizacijama u skladu s međunarodnim ugovorima i pravilima o radu tih tijela
- zastupanje u postupcima pred javnopravnim tijelima
- pravnu pomoć u izvansudskom mirnom rješenju spora.

Primarnu pravnu pomoć pružaju upravna tijela županija odnosno Grada Zagreba (dalje u tekstu: upravna tijela), ovlaštene udruge i pravne klinike. Upravna tijela su ovlaštena u pružanju primarne pravne pomoći davati opće pravne informacije, pravne savjete i sastavljati podneske.

Sekundarna pravna pomoć obuhvaća:

- pravni savjet
- sastavljanje podnesaka u postupku zaštite prava radnika pred poslodavcem
- sastavljanje podnesaka u sudskim postupcima
- zastupanje u sudskim postupcima
- pravnu pomoć u mirnom rješenju spora.

Sekundarnu pravnu pomoć pružaju odvjetnici.

Sekundarna pravna pomoć obuhvaća i:

- oslobođenje od plaćanja troškova sudskog postupka
- oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi.

3 Koji su uvjeti za dodjelu pravne pomoći?

Pravo na besplatnu pravnu pomoć imaju:

- hrvatski državljani
- djeca koja nemaju hrvatsko državljanstvo i zatečena su u Republici Hrvatskoj bez pratnje odrasle osobe odgovorne prema zakonu
- stranci na privremenom boravku pod uvjetom uzajamnosti ili stranci na stalnom boravku,
- stranci pod privremenom zaštitom
- stranci koji nezakonito borave i stranci na kratkotrajnom boravku u postupcima donošenja rješenja protjerivanju ili rješenja o povratku
- tražitelji azila, azilanti, stranci pod supsidijarnom zaštitom te članovi njihovih obitelji koji zakonito borave u Republici Hrvatskoj, u postupcima u kojima pravna pomoć nije osigurana posebnim zakonom.

Za odobravanje sekundarne pravne pomoći u pravilu je potrebno ispunjavati sljedeće imovne uvjete:

a) da ukupni prihodi podnositelja i članova kućanstva mjesečno ne prelaze po članu kućanstva iznos proračunske osnovice (441,44 €) i

b) da ukupna vrijednost imovine u vlasništvu podnositelja zahtjeva i članova kućanstva ne prelazi iznos od 60 proračunskih osnovica (26.486,40 €).

Sekundarna pravna pomoć odobrit će se bez utvrđivanja imovnog stanja ako je podnositelj zahtjeva:

a) dijete u postupku radi ostvarivanja prava na uzdržavanje

b) žrtva kaznenog djela nasilja u postupku radi ostvarivanja prava na naknadu štete koja je počinjenjem kaznenog djela prouzročena

c) osoba koja je korisnik pomoći za uzdržavanje u skladu s posebnim propisima kojima je uređeno ostvarivanje prava iz sustava socijalne skrbi ili

d) osoba kojoj je korisnik prava na opskrbninu prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji i Zakonu o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata.

Također, pravna pomoć može se odobriti i za prekogranične sporove. Prekogranični spor je spor u kojem podnositelj zahtjeva za odobravanje pravne pomoći ima prebivalište ili boravište u državi članici Europske unije, a koja nije država članica u kojoj postupa sud, odnosno u kojoj treba izvršiti sudsku odluku.

Pravna pomoć u prekograničnim sporovima odobrava se u građanskim i trgovačkim stvarima te u postupcima mirenja, izvansudskim nagodbama, izvršenju javnih isprava i pravnom savjetovanju u tim postupcima. Odredbe o pravnoj pomoći u prekograničnom sporu ne primjenjuju se u poreznim, carinskim i drugim upravnim postupcima.
Podnositelju zahtjeva za odobravanje pravne pomoći u prekograničnom sporu odobrit će se pravna pomoć ako ispunjava pretpostavke utvrđene Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći. Iznimno, pravna pomoć može se odobriti podnositelju zahtjeva koji ne ispunjava pretpostavke za odobravanje pravne pomoći utvrđene Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći, ako dokaže da nije sposoban platiti troškove postupka zbog razlike u troškovima života između države članice u kojoj ima prebivalište ili boravište i troškova života u Republici Hrvatskoj.

4 Dodjeljuje li se pravna pomoć za sve vrste postupaka?

Primarna pravna pomoć može se pružiti u svakoj pravnoj stvari:
- ako podnositelj zahtjeva sam ne raspolaže dovoljnim znanjem i sposobnošću da svoje pravo ostvari
- ako podnositelju zahtjeva pravna pomoć nije osigurana na temelju posebnih propisa
- ako podneseni zahtjev nije očito neosnovan i
- ako su materijalne prilike podnositelja zahtjeva takve da bi plaćanje stručne pravne pomoći moglo ugroziti uzdržavanje podnositelja zahtjeva i članova kućanstva.

Sekundarna pravna pomoć koju pružaju odvjetnici te oslobođenje od plaćanja troškova sudskog postupka može se odobriti u sljedećim vrstama postupaka:
- u svezi sa stvarnim pravima, osim zemljišnoknjižnih postupaka
- iz radnih odnosa
- iz obiteljskih odnosa, osim u postupcima sporazumnog razvoda braka u kojima bračni drugovi nemaju maloljetnu zajedničku ili posvojenu djecu ili djecu nad kojom ostvaruju roditeljsku skrb nakon punoljetnosti
- ovršnim postupcima i postupcima osiguranja kada je riječ o prisilnom ostvarenju ili osiguranju tražbine koja proizlazi iz postupka za koji se prema odredbama Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći može odobriti pravna pomoć
- mirnog rješenja spora
- iznimno, u svim ostalim upravnim i građanskim sudskim postupcima kada takva potreba proizlazi iz konkretnih životnih okolnosti podnositelja zahtjeva i članova kućanstva, a u skladu s temeljnom svrhom Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći.

Sekundarna pravna pomoć koju pružaju odvjetnici može se odobriti u gore navedenim postupcima pod pretpostavkama:
- ako se radi o složenijem postupku
- ako se podnositelj zahtjeva nema sposobnosti sam zastupati
- ako su materijalne prilike podnositelja zahtjeva takve da bi plaćanje potrebne stručne pravne pomoći moglo ugroziti uzdržavanje podnositelja zahtjeva i članova kućanstva, u skladu s posebnim pretpostavkama određenim u članku 14. Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći
- da se ne radi o obijesnom parničenju
- ako u posljednjih šest mjeseci od dana podnošenja zahtjeva nije odbijen zahtjev podnositelja zbog namjernog davanja netočnih podataka i
- ako podnositelju zahtjeva pravna pomoć nije osigurana na temelju posebnih propisa.

Oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi može se odobriti u svim sudskim postupcima (građanskim sudskim postupcima i upravnom sporu) ako su materijalne prilike podnositelja zahtjeva takve da bi plaćanje sudskih pristojbi moglo ugroziti uzdržavanje podnositelja zahtjeva i članova kućanstva, u skladu s posebnim pretpostavkama određenim u članku 14. Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći. Pri donošenju odluke osobito će se voditi računa o visini sudskih pristojbi u postupku u kojem se traži oslobođenje.

5 Postoje li posebni postupci za hitne slučajeve?

Upravno tijelo je dužno o podnesenom zahtjevu za odobravanje sekundarne pravne pomoći odlučiti u roku od 15 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva. Ako bi podnositelj zahtjeva zbog isteka roka izgubio pravo na poduzimanje radnje za koju je podnio zahtjev, upravno tijelo je dužno odlučiti o zahtjevu i u roku kraćem od navedenog, a koji podnositelju zahtjeva omogućava pravodobno poduzimanje radnje za koju je podnio zahtjev.

6 Gdje mogu dobiti obrazac zahtjeva za pravnu pomoć?

Postupak za ostvarivanje primarne pravne pomoći pokreće se izravnim obraćanjem pružatelju primarne pravne pomoći (ovlaštenoj udruzi, pravnoj klinici ili upravnom tijelu) te nije potrebno ispuniti poseban obrazac zahtjeva.
Postupak za odobravanje sekundarne pravne pomoći pokreće se podnošenjem zahtjeva za odobravanje pravne pomoći na propisanom obrascu nadležnom upravnom tijelu. Obrazac zahtjeva za odobravanje pravne pomoći može se pribaviti pri upravnim tijelima te na mrežnim stranicama upravnih tijela i Ministarstva pravosuđa i uprave.
Zahtjev za pravnu pomoć u prekograničnom sporu i zahtjev za prijenos zahtjeva za pravnu pomoć u prekograničnom sporu podnose se na obrascima propisanim Odlukom Komisije 2004/844/EZ, od 9. studenoga 2004. godine o utvrđivanju oblika zahtjeva za pravnu pomoć prema Direktivi 2003/8/EZ o poboljšanju pristupa sudu u prekograničnim sporovima uspostavom minimalnih zajedničkih pravila, koja se odnose na pravnu pomoć u takvim sporovima, te Odlukom Komisije 2005/630/EK, od 26. kolovoza 2005. godine o utvrđivanju obrasca za prijenos zahtjeva za pravnu pomoć prema Direktivi 2003/8/EZ, objavljenima u Službenom listu Europske unije.
Obrasci i svi priloženi dokumenti u prekograničnom sporu moraju se dostaviti u prijevodu na hrvatski jezik. U protivnom će se zahtjev odbaciti.

7 Koji se dokumenti trebaju dostaviti zajedno s obrascem zahtjeva za pravnu pomoć?

Kada se zahtjev podnosi nadležnom upravnom tijelu uz isti se prilaže pisana suglasnost podnositelja zahtjeva i članova njegova kućanstva o dopuštenju uvida u sve podatke o ukupnim prihodima i imovini, u kojem podnositelj zahtjeva potvrđuje da su podaci koje je dao točni i potpuni.
Žrtve obiteljskog nasilja suglasnost o dopuštenju uvida u sve podatke o prihodima i imovini podnose samo za sebe. Suglasnost ne podnose i oni članovi kućanstva koji sudjeluju u postupku kao protivnici podnositelja zahtjeva ili je njihov interes u suprotnosti s interesom podnositelja zahtjeva.
Uz obrazac zahtjeva za pravnu pomoć u prekograničnom sporu treba priložiti pripadajuću dokumentaciju koja je potrebna za donošenje odluke o zahtjevu.

8 Gdje se podnosi zahtjev za pravnu pomoć?

Postupak za ostvarivanje primarne pravne pomoći pokreće izravnim obraćanjem pružatelju primarne pravne pomoći (ovlaštenoj udruzi, pravnoj klinici ili upravnom tijelu) te nije potrebno podnositi poseban zahtjev, dok se postupak za ostvarivanje sekundarne pravne pomoći pokreće podnošenjem zahtjeva nadležnom upravnom tijelu na području čije teritorijalne nadležnosti podnositelj zahtjeva ima prebivalište ili boravište.
Podnositelj zahtjeva koji ima prebivalište ili boravište u državi članici Europske unije, a traži pravnu pomoć u prekograničnom sporu pred sudom u Republici Hrvatskoj zahtjev za pravnu pomoć podnosi Ministarstvu pravosuđa i uprave Republike Hrvatske (tijelo za primanje).
Stranka koja ima prebivalište ili boravište u Republici Hrvatskoj, a koja traži pravnu pomoć u prekograničnim sporovima pred sudom druge države, članice Europske unije, svoj zahtjev podnosi uredu prema mjestu svog prebivališta ili boravišta.

9 Kako mogu saznati imam li pravo na pravnu pomoć?

Korištenje sekundarne pravne pomoći odobrava se podnositelju zahtjeva koji ispunjava uvjete za ostvarivanje prava na pravnu pomoć donošenjem rješenja o odobravanju pravne pomoći. Upravno tijelo je dužno odlučiti o zahtjevu u roku od 15 dana od dana podnošenja urednog zahtjeva.

10 Što trebam učiniti ako imam pravo na pravnu pomoć?

Rješenje o odobravanju pravne pomoći obuhvaća pravo na korištenje pojedinih ili svih oblika sekundarne pravne pomoći za postupak određene vrste i stupnja. Navedeno rješenje sadrži osobne podatke korisnika pravne pomoći, kratak opis pravne stvari za koju je pravna pomoć odobrena, oblik i opseg odobrene pravne pomoći, podatke o odvjetniku koji će pružiti pravnu pomoć te ostale podatke bitne za postupanje po rješenju.

Kada je podnositelj zahtjeva podnio zahtjev za odobravanje pravne pomoći u vidu oslobođenja od plaćanja sudskih pristojbi dužan je u podnesku, odnosno prilikom poduzimanja druge radnje u postupku pred sudom obavijestiti sud o podnesenom zahtjevu za oslobođenje od plaćanja sudskih pristojbi, a rješenje kojim je oslobođen od plaćanja sudskih pristojbi, dostaviti najkasnije u roku od šest mjeseci od dana podnošenja podneska, odnosno poduzimanja druge radnje u postupku pred sudom.

11 Ako imam pravo na pravnu pomoć, tko mi odabire odvjetnika?

U rješenju kojim se korisniku odobrava korištenje sekundarne pravne pomoći određuje se i odvjetnik koji će korisniku pružiti pravnu pomoć. Rješenje korisnik pravne pomoću mora dostaviti odvjetniku određenom u rješenju. Iznimno, upravno tijelo će korisniku odrediti drugog odvjetnika uz njegovu prethodnu suglasnost priloženu uz zahtjev za odobravanje pravne pomoći.

12 Pokriva li pravna pomoć sve troškove postupka?

Kao što je navedeno, rješenje o odobravanju pravne pomoći obuhvaća pravo na korištenje pojedinih ili svih oblika sekundarne pravne pomoći za postupak određene vrste i stupnja. Rješenjem o odobravanju pravne pomoći korisnik može biti oslobođen plaćanja troškova s osnove naknade za rad odvjetnika, troškova sudskog postupka (oslobođenje od polaganja predujma troškova svjedoka, tumača, vještaka, uviđaja i sudskih oglasa) i troškova sudskih pristojbi u punom ili smanjenom opsegu.

Pravna pomoć odobrava se u punom opsegu ako je podnositelj zahtjeva korisnik pomoći za uzdržavanje u skladu s posebnim propisima kojima je uređeno ostvarivanje prava iz sustava socijalne skrbi, odnosno pravo na opskrbninu prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji i Zakonu o zaštiti vojnih i civilnih invalida rata ili ako ukupni prihodi podnositelja zahtjeva i članova kućanstva iznose 50% ili manje po članu kućanstva mjesečnog iznosa proračunske osnovice.

Svako povećanje iznosa ukupnih prihoda podnositelja zahtjeva i članova kućanstva iznad 50% proračunske osnovice po članu kućanstva ima za posljedicu smanjenje opsega pravne pomoći, na način da povećanje za svakih slijedećih 10% uzrokuje smanjenje pravne pomoći za 10%, ali ne ispod 50% utvrđenog iznosa troškova utvrđenih za pravnu pomoć.

Ako pravna pomoć nije odobrena u punom opsegu, podnositelj zahtjeva može podnijeti žalbu protiv dijela rješenja kojim nije odobrena pravna pomoć Ministarstvu pravosuđa i uprave. Žalba ne odgađa korištenje odobrenog opsega pravne pomoći. Protiv rješenja Ministarstva pravosuđa i uprave kojim se žalba odbija može se pokrenuti upravni spor.

13 Tko snosi druge troškove ako imam pravo samo na ograničenu pravnu pomoć?

U slučaju odobravanja pravne pomoći u smanjenom opsegu, ostatak troškova snosi sam korisnik pravne pomoći. U svakom slučaju, ako korisnik pravne pomoći uspije u sporu, sud će odlučiti da mu druga strana naknadi troškove postupka.

14 Obuhvaća li pravna pomoć i žalbe?

Zahtjevom za odobravanje pravne pomoći može se zatražiti odobravanje pravne pomoći za oba stupanja parničnog postupka. Za sastavljanje izvanrednih pravnih lijekova potrebno je podnijeti poseban zahtjev te se donosi posebno rješenje samo za tu pravnu radnju.

15 Može li se pravna pomoć povući prije zaključenja postupka (ili čak opozvati nakon završetka postupka)?

Ako se tijekom postupka imovno stanje korisnika pravne pomoći i članova kućanstva poveća u opsegu u kojem bi da su postojali u trenutku podnošenja zahtjeva utjecali na pravo podnositelja zahtjeva na ostvarenje i opseg pravne pomoći, nadležno upravno tijelo ukinut će u cijelosti ili djelomično rješenje o odobravanju pravne pomoći. Korisnik pravne pomoći dužan je izvijestiti upravno tijelo o povećanju imovnog stanja u roku od 8 dana od dana kada je za njih saznao. Protiv rješenja o ukidanju rješenja o odobravanju pravne pomoći korisnik pravne pomoći može u roku od 15 dana od dana dostave rješenja izjaviti žalbu Ministarstvu pravosuđa i uprave. Protiv rješenja Ministarstva pravosuđa i uprave može se pokrenuti upravni spor.

16 Mogu li osporiti odbijanje pružanja pravne pomoći?

Podnositelj zahtjeva odnosno korisnik pravne pomoći može protiv rješenja upravnog tijela kojim mu je odbijen zahtjev za korištenje pravne pomoći odnosno protiv dijela rješenja kojim mu nije odobrena pravna pomoć u punom opsegu izjaviti žalbu u roku od 15 dana od dana dostave rješenja. O žalbi odlučuje Ministarstvo pravosuđa i uprave u roku od osam dana od dana primitka uredne žalbe. Protiv rješenja Ministarstva pravosuđa i uprave može se pokrenuti upravni spor.

Daljnje informacije:

Mrežna stranica Ministarstva pravosuđa i uprave https://pravosudje.gov.hr/besplatna-pravna-pomoc/6184

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći („Narodne novine“, br. 143/13 i 98/19)

Zakon o parničnom postupku („Narodne novine“, br. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11-pročišćeni tekst, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22 i 114/22).

17 Može li zahtjev za besplatnu pravnu pomoć imati učinak prekida roka zastare?

Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći se ne propisuje da podnošenje zahtjeva za besplatnu pravnu pomoć ima učinak prekida roka zastare.

Posljednji put ažurirano: 03/10/2023

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJN-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.